

сільського господарства, що й призвело до посилення аграрної кризи». «Проблема кредитування для сільського господарства значно ускладнена ще й тим, що ця галузь розцінюється комерційними банками як кредитно ризикована» [1].

«Об'єктивні причини криються в складнощах перехідного періоду від планово-централізованої до ринкової економіки» [1]. Перехід України на ринкову економіку сприяв великим труднощам сільськогосподарської галузі, оскільки історичного досвіду ліберальної економічної моделі у нас ніколи не було. Крім того, міжнародні фінансові організації (насамперед МВФ) фактично змушували владу України йти на необґрунтовані та навіть неприйнятні вимоги, що шкодило соціально-економічному розвитку країни та сільськогосподарській галузі. Отже, вихід з фінансово-економічної кризи агропромислового комплексу та подальше її недопущення повинні бути забезпечені дотриманням основного (класичного – первинного, правильного) принципу економіки – самоокупність та самофінансування.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 1. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.

Олешко Д. В., Петьков В. Л.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Економіка України на сьогодні характеризується високим ступенем конкуренції як всередині країни, так і з закордонними виробниками, імпортерами, динамічністю, ризикованістю, що потребує розробки нових підходів до управління підприємствами та підвищення ефективності їх діяльності у комплексі виробничої, операційної маркетингових та інших складових.

Забезпечення здатності підприємства вирішувати поставлені завдання та досягати довгострокових цілей є однією з передумов його стабільного розвитку та конкурентоспроможності. Питанням визначення та оцінки ефективності діяльності підприємства присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, Д. Рікардо, М. Х. Мескон, Т. С. Хачатуров, Д. Хан, П. Друкер, Е. Долан, Ю. П. Сурмін, Г. Емерсон, Е. Росс, С. Фішер, С. Ф. Покропивний, В. А. Гросул, Н. Е. Аванесова, В. Білий, Губенко В., П. Зав'ялов.

Історично вперше поняття ефективності з'явилося у роботі Томаса Мена у розрізі прибутковості зовнішньої торгівлі. А. Маршалл досліджуючи категорію визначив її як потік доходів і витрат виробництва. К. Маркс з урахуванням індустріалізації говорить про ефективність результативність використання ресурсів виробництва, визначаючи її як відношення торгового прибутку до авансованого капіталу або доходу підприємця-орендатора до витрат виробництва (ефективність фактору «земля»).

Проаналізувавши існуючі на сьогодні підходи до визначення категорії «ефективність», можна виділити два ключові напрями. Перший підхід характеризує «ефективності» в значенні результативності, тобто відповідає на питання яких результати досягнуті і за яку ціну, які і скільки ресурсів було витрачено на досягнення отриманих результатів [1]. В цьому підході ефективність розглядається як співвідношення результатів та витрат. Критеріями першого підходу є оптимальність відношення «витрати-результати». В той же час даний підхід не враховує цілі, що були закладені в основі здійснення господарської діяльності і не показує чи їх було досягнуто. З урахуванням цілеспрямованості впливу на процеси, ресурси та капітал було виділено другий підхід, що характеризує «ефективності» з позиції досягнення мети і відповідає на питання щодо її досягнення чи наближення до бажаного результату. Критеріями даного підходу є співвідношення «результат-мета».

Основою підходу до визначення ефективності відповідно до досягнення мети є розвиток науки про способи діяльності. Для того, щоб бути ефективною, діяльність повинна бути результативною, продуктивною або плідною, тобто досягати поставленої мети, точною, адекватною щодо норм та середовища, «чистою» (уникати непередбачених наслідків і непотрібних додаткових включень), «надійною» і послідовною [2]. Один із основоположників даної теорії Я. Зеленецький розглядає ефективність, вигідність і економічність як основні критерії ефективної діяльності.

Також на увагу заслуговують системний підхід, на основі науковці Жнякіна Б. О., Краснова В. В. визначити економічну ефективність як вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки). Основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а в деяких випадках і самих цілей (зокрема, одержання прибутку) [2].

Но сьогоднішній день виправданим є комплексний підхід, що поєднує в понятті ефективності як результативність, так і цілеспрямованість діяльності

підприємства. Так, І. Г. Павленко ефективність розглядає як комплексну оцінку кінцевих результатів використання трудових, матеріальних, інформаційних та фінансових ресурсів підприємства у виробництві товарів та наданні послуг за певний термін, а також наголошує на тому, що кінцевою метою ефективності є не тільки результати діяльності, а й неперервність виробничого процесу, пов'язаного із задоволенням потреб як окремих суб'єктів, так і суспільства загалом [3].

З точки зору методики стратегічного управління та його цілей ефективності можна розглядати з урахуванням ринкового середовища підприємства та розподілити за часовою складовою та показниками конкурентного середовища організації. Так, у короткостроковій перспективі, під ефективністю можна розуміти результативність виробництва, результативність організації та задоволеність зацікавлених груп. У середньо терміновому періоді ефективністю можна вважати показники розвитку, економічної гнучкості та адаптивності. А ефективність у довготерміновій перспективі асоціюється з конкурентоздатністю організації на ринку [4].

Найбільш поширеною у виробничій та невиробничій діяльності є розподіл ефективності на з економічну, соціальну, соціально-економічну. На думку науковців [1; 2], економічна ефективність відображається через різні вартісні показники, які характеризують проміжні та кінцеві результати діяльності. Даний вид ефективності не відображає всієї специфіки відносин, що притаманні певній діяльності. Її критерій – мінімізація витрат або максимізація результатів.

З точки зору необхідності управлінського впливу на діяльність організації доцільно виділити поняття ефективності управління як основу складову ефективності господарської діяльності. Досліджуючи методологічні питання ефективності управління, І. Маркіна виділила три основних види ефективності [4]:

- очікувану (співвідношення цілей до потреб, ідеалів, норм);
- результативну (співвідношення досягнутого результату до намічених цілей);
- затратну (співвідношення затрат до досягнутих результатів).

Отже, ефективність господарської діяльності підприємства доцільно визначати як з позиції досягнення мети його діяльності, так і у розрізі результативності. Під ефективністю господарської діяльності будемо розуміти отриманий ефект від здійснення управлінського впливу щодо досягнення мети підприємства та результативності витрат діяльності.

Список використаних джерел:

1. Салига К. С. Ефективність господарської діяльності підприємств: монографія / К. С. Салига. – Запоріжжя : ЗЦНТЕІ, 2005. – 180 с.
2. Рац О. М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства» / О. М. Рац // Економічний простір. – 2008. – №15. – С. 275–285.
3. Зеленська М. О. Управління потенціалом поліграфічного підприємства: монограф. / М. О. Зеленська, П. В. Круш. – К.: НТУУ «КПІ», 2017. – 248 с.
4. Друкер П. Эффективное управление / П. Друкер : пер. с англ. М. Котельниковой. – М. : Астрель, 2004. – 284 с.
5. Гринько Т. В. Обґрунтування стратегії зниження витрат підприємства / Т. В. Гринько // Економічний вісник «Запорізької державної інженерної академії», 2016. – Вип. 2. – С. 102–105.

К. е. н. Олійник Т. І., Шелест В. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Особливості функціонування підприємств на сучасному етапі тісно пов'язані зі зміною стратегічних орієнтирів в їх діяльності. Основним стратегічним напрямком їх розвитку в цілому і конкретної галузі зокрема, є підвищення ефективності виробничої складової.

Економічні аспекти ефективності характеризуються економічним ефектом, під яким розуміється різниця між результатами і витратами, зробленими для отримання і використання результатів, де «...прибуток розглядається не тільки як показник, але й критерій ефективності, або показник збалансованості використаних ресурсів і отриманих доходів» [1, с. 131].

Ефект вирівнювання забезпеченості матеріальними ресурсами (збалансованості ресурсів) виникає внаслідок використання закономірностей, що пояснюються концепцією лімітуючого фактора. Як правило, ефект збалансованості ресурсів досягається за рахунок збільшення забезпеченості матеріальними ресурсами, в протиположності цьому – недостаток обмежує отримання прибутку. Він обумовлений не тільки тим, що вкладення коштів у матеріальні ресурси тягне за собою найвищу віддачу від інвестицій, але й тим, що вирівнювання ресурсозабезпеченості збільшує віддачу від ресурсів які знаходяться у своєму відносному надлишку.

В даному випадку на перший план висувається оптимізаційний ефект у забезпеченості матеріальними ресурсами, але він спрацьовує в тому випадку, якщо всі матеріальні ресурси використовуються в оптимальній кількості. Будь-яка зміна